

Πώς ένας Αυστραλός σκηνοθέτης γύρισε το 2011 την πιο ρεαλιστική ταινία για την εισβολή στην Κύπρο

Κύπρος, 1974. Μια οικογένεια προσπαθεί να προστατευτεί από τις τούρκικες δυνάμεις που έχουν καταλάβει το νησί και βρίσκει καταφύγιο σε ένα εγκαταλειμμένο παλάτι της Οθωμανικής εποχής. Ένας νεαρός Τουρκοκύπριος στρατιώτης τους ανακαλύπτει και έρχεται αντιμέτωπος με το σκληρό πρόσωπο του πολέμου και τον δικό του, τραγικό ρόλο μέσα σε αυτόν. Αυτή είναι η υπόθεση της μικρού μήκους ταινίας «The Palace» (Το Παλάτι), του Αυστραλού σκηνοθέτη Anthony Maras, η οποία κυκλοφόρησε το 2011 και μέχρι σήμερα έχει συγκεντρώσει μια πλειάδα βραβείων και διακρίσεων ανά τον κόσμο. Όπως καταλάβατε, η ιστορία του «The Palace» βασίζεται στα όσα συνέβησαν στην Κύπρο κατά την Τούρκικη εισβολή στις 20 Ιουλίου του 1974, όταν περίπου σαράντα χιλιάδες Τούρκοι στρατιώτες, με την υποστήριξη της Τούρκικης Αεροπορίας και του ναυτικού, εισέβαλαν παράνομα στο νησί και έδιωξαν περίπου 200.000 Κύπριους από τα σπίτια τους ενώ άφησαν πίσω τους 4.000 νεκρούς και 1.619 αγνοούμενους. Ο Maras και το συνεργείο του γύρισαν μεγάλο κομμάτι της ταινίας στην Πράσινη Γραμμή της Κύπρου, που ακόμα χωρίζει το νησί στα δύο, ανάμεσα σε ένοπλους φρουρούς, ρημαγμένα από τον πόλεμο κτίρια και τεταμένες διαπραγματεύσεις του ΟΗΕ που, τότε, 37 χρόνια μετά την εισβολή, δεν είχαν καταφέρει ακόμα να καταλήξουν σε μια λύση που να ικανοποιεί και τις δύο πλευρές - μια κατάσταση που συνεχίζεται, άλλωστε, μέχρι και σήμερα. Ο Al Ruddy, παραγωγός ταινιών όπως «Ο Νονός» και «Million Dollar Baby», είχε πει τότε για την ταινία «Το “The Palace” είναι κινηματογράφος πρώτης κατηγορίας και αποδεικνύει πως ο Anthony είναι ένας από αυτούς τους εξαιρετικά σπάνιους δημιουργούς με μεγάλο όραμα και τη δυνατότητα να το εκπληρώσουν. Το γεγονός πως έγραψε, σκηνοθέτησε, ανέλαβε την παραγωγή και το μοντάζ αυτής της ταινίας, δεν αφήνουν περιθώριο αμφιβολίας για την τεράστια συμβολή του στο έργο». Λίγα χρόνια πριν ξεκινήσουν τα γυρίσματα του The Palace, ο Maras έπαιρνε συνεντεύξεις από Κύπριους πρόσφυγες στο πλαίσιο της εκτεταμένης έρευνας που έκανε για την ταινία. Κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης, άκουσε μια ιστορία που τον στοιχειώνει μέχρι και σήμερα. «Μου είπαν για μία νεαρή Κύπρια μπτέρα που ήρθε αντιμέτωπη με ένα αδιανόητο δίλημμα», θυμάται ο Maras στο blog που έγραψε για λογαριασμό της Huffington Post το 2011. «Ενώ τα τούρκικα στρατεύματα περικύκλωναν το σπίτι της, το μωρό

της δεν σταματούσε να κλαίει. Και αυτή έπρεπε να αποφασίσει ανάμεσα στο να το αφήσει να κλαίει και να υποστεί τις συνέπειες ή να προσπαθήσει να το σωπάσει για να μην τους ανακαλύψουν, κλείνοντας το στόμα του με το χέρι της και ρισκάροντας έτσι να το σκοτώσει. Έκτοτε δεν κατάφερα να βγάλω αυτή την ιστορία από το μυαλό μου». Αυτό το ανατριχιαστικό σενάριο έγινε και το πρώτο βασικό κομμάτι της ιστορίας του «The Palace». «Η ταινία είναι αντιπολεμική και υπέρ της δικαιοσύνης. Μιλά για τους πολίτες και τους στρατιώτες που ήρθαν αντιμέτωποι και για το πώς οι ζωές τους συνδέθηκαν», λέει ο Maras. «Μας ενδιέφερε περισσότερο η ιστορία των ανθρώπων και όχι τόσο η πολιτική πλευρά της κατάστασης. Επικεντρωθήκαμε στο τι σημαίνει ο πόλεμος για τους απλούς ανθρώπους. Τους πολίτες. Τι σημασία έχει ο πόλεμος για μια μπτέρα και το παιδί της; Τι σημαίνει ο πόλεμος σε έναν νεαρό στρατιώτη που δεν θέλει να βρίσκεται εκεί; Η ταινία μας είχε να κάνει με το πώς λειτουργούν οι άνθρωποι στις πιο αφύσικες καταστάσεις, δηλαδή στο θάνατο και στην καταστροφή». Ο Maras ενδιαφερόταν από μικρός για το θέμα των προσφύγων και της ανθρώπινης κατάστασης εν καιρό πολέμου. Όταν ήταν ακόμα φοιτητής στο University of California, κατάφερε με τις πρώτες, μικρού μήκους ταινίες του να κερδίσει σημαντικές διακρίσεις από μεγάλα κινηματογραφικά φεστιβάλ. Η πρώτη του ταινία, η μικρού μήκους «Azadi» που αφηγούνταν μια οδυνηρή προσφυγική ιστορία σε ένα κέντρο κράτησης, ήταν υποψήφια για Best Short Film στα Australian Film Institute Awards -τα Όσκαρ της Αυστραλίας, σαν να λέμε. Τελικά κέρδισε το εν λόγω βραβείο με την επόμενη μικρού μήκους του, το νουάρ «Spike Up». Το «The Palace» αντιμετώπισε αρκετά εμπόδια μέχρι να ολοκληρωθεί, με μεγαλύτερο αυτό του budget. Ο λόγος; «Τα λεφτά που είχαμε εξασφαλίσει από την ελληνική κυβέρνηση και από ιδιώτες, εξαφανίστηκαν με την ελληνική οικονομική κρίση», λέει ο Maras. Καταφέροντας να συγκεντρώσουν μια κάποια οικονομική βοήθεια από το Adelaide Film Festival Investment Fund και το South Australian Film Corporation, ο Maras και οι συνεργάτες του δεν το έβαλαν κάτω. «Έπρεπε να εκμεταλλευτούμε με σωστό τρόπο και το κάθε δολάριο. Όταν προβάλαμε την ταινία στους ανθρώπους που είχαν ζήσει εκείνη την εμπειρία, μας είπαν ξανά και ξανά πως είχαμε δημιουργήσει κάτι που έμοιαζε και είχε την αίσθηση και τη μυρωδιά του 1974». Ο Maras πήρε συνεντεύξεις από πε-

ρισσότερους από 75 Τουρκοκύπριους και Ελληνοκύπριους κατά την έρευνά του για την ταινία, όλοι τους επιζώντες της εισβολής του '74. «Η πραγματική ανταμοιβή για έναν σκηνοθέτη», λέει, «είναι η δυνατότητα που του δίνεται να εξερευνήσει τον κόσμο, τις ιστορίες, τους χαρακτήρες και τις προκλήσεις στις ζωές των ανθρώπων. Άκουσα πολλές και διαφορετικές ιστορίες για όσα συνέβησαν το 1974 από ανθρώπους που τα έζησαν από πρώτο χέρι, ανθρώπους που επιβίωσαν αυτών, ανθρώπους που μετανάστευσαν στην Αυστραλία ως πρόσφυγες, Έλληνες και Τούρκοι». Οι άνθρωποι αυτοί μάλιστα βοήθησαν σημαντικά και πρακτικά στα γυρίσματα της ταινίας. «Ο κόσμος μας άφησε να δανειστούμε τα ρούχα που φορούσαν το '74, τα είχαν ακόμα σε μπαούλα. Το ίδιο συνέβη και με τις τούρκικες στρατιωτικές στολές», λέει ο Maras. Μέχρι και τα όπλα που χρησιμοποιήσαν στην ταινία, ήταν κάποια από τα πραγματικά όπλα που χρησιμοποιήθηκαν στην εισβολή. «Η ανθρακαποθήκη μέσα στην οποία κρύβεται η οικογένεια στην ταινία», προσθέτει ο Maras, «είναι μια πραγματική ανθρακαποθήκη που έμεινε ανέπαφη σε ένα φτηνό ξενοδοχείο δίπλα στην Πράσινη Γραμμή. Τα βαρέλια πυρίτιδας και τα όπλα εκεί μέσα δεν έχουν κινηθεί εκατοστό από το 1974». Μπορεί η τούρκικη εισβολή στην Κύπρο να έγινε το 1974, ο Maras όμως πιστεύει πως το «The Palace» είναι ακόμα επίκαιρο στο σημερινό πολιτικό προσκήνιο. «Θεωρώ πως είναι ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα που σχετίζεται άμεσα με όσα συμβαίνουν σήμερα στον κόσμο. Η τρομακτική πτυχή αυτής της ιστορίας είναι πως θα μπορούσε να συμβεί σήμερα στα Βαλκάνια, στη Σομαλία, στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ». Και η πραγματικότητα των τελευταίων μηνών επιβεβαιώνει τα λεγόμενά του. Σαράντα δύο χρόνια μετά την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο, πολλοί από τους Κύπριους που διώχθηκαν από τα σπίτια τους και έγιναν πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα, εξακολουθούν να βρίσκονται σε εξορία. Ο Maras θυμάται ακόμα την ιστορία που του είπε ένας από αυτούς. «Είχε πει στη γυναίκα του να μην ανησυχεί που άφησε το κοτόπουλο έξω από το ψυγείο. Θα ξεπάγωνε και θα το μαγειρεύαν όταν επέστρεφαν σπίτι το βράδυ», αφηγείται ο σκηνοθέτης. «Μέχρι σήμερα, δεν έχουν γυρίσει ακόμη σπίτι τους».